

for a living planet®

Hodnotenie dokumentu

***NPR Tichá a Kôprová - Štúdia posúdenia vplyvu navrhovanej činnosti
na priaznivý stav predmetu ochrany
(Štátna ochrana prírody SR, január 2007)***

Hodnotenie vypracovali:

Ing. Zdenka Křenová a Ing. Pavol Polák

Na hodnotení spolupracovali:

Ing. Erik Baláž, Ing. Rastislav Jakuš, PhD., Ing. Ján Topercer, CSc., Ing. Juraj Vysoký

Apríl 2007

OBSAH

1.	Základné údaje o hodnotenej štúdií.....	3
2.	Odborné východiská a metodika hodnotenia.....	3
2.1.	Odborné východiská	3
2.2.	Metodika hodnotenia štúdie	3
3.	Hodnotenie štúdie	4
3.1.	Hodnotenie prístupu k riešeniu problematiky.....	4
3.1.1.	Zloženie autorského tímu.....	4
3.1.2.	Súlady štúdie s doterajšími dokumentmi ochrany prírody.....	5
3.2.	Proces hodnotenia uplatnený v štúdií.....	6
3.2.1.	Spracovanie polomu hodnotené ako nevyhnutná/potrebná činnosť podľa dokumentácie ochrany prírody 7	7
3.2.2.	Posudzované alternatívy nie sú úplnou identifikáciou možných alternatív	9
3.3.	Hodnotenie obsahu štúdie.....	9
3.3.1.	Nerešpektovanie všeobecne platných ekologických vzťahov a relevantných vplyvov posudzovaných variantov.....	9
3.3.2.	Statické posúdenie ochrany biotopov a druhov, nezohľadnenie dynamického charakteru (evolúcie) stavu ochrany biotopov alebo druhov.....	12
3.3.3.	Nesprávne posúdenie doterajšieho manažmentu ako vhodného	14
3.3.4.	Kumulatívny účinok.....	15
3.4.	Hodnotenie formálnej stránky štúdie.....	15
3.5.	Hodnotenie záverov štúdie	16
4.	Odporúčania a návrhy.....	18
4.1.	Nepoužívať štúdiu v praxi ochrany prírody na Slovensku	18
4.2.	Nerealizovať spracovanie polomu v NPR Tichej a Kôprovej doline.....	18
4.3.	Posúdiť celý „projekt spracovania polomu v ÚEV a CHVÚ Tatry“ odborne spôsobilou osobou v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov Slovenskej republiky.....	18
4.4.	Schváliť program starostlivosti o TANAP a zonáciu TANAP-u.....	18
5.	Záver.....	19
6.	Literatúra	20
7.	Príloha: Správne vyhodnotenie formulárov pre zisťovacie konanie.....	22
Tab.1.1.	Formulár pre zisťovacie konanie – „alternatíva 1.“: spracovanie celej kalamity	22
Tab.2.1.	Formulár pre zisťovacie konanie – „alternatíva 2.“: ponechanie polomu na samovývoj (pasívny manažment)	26

1. Základné údaje o hodnotenej štúdii

Názov štúdie: *NPR Tichá a Kôprová dolina – štúdia posúdenia vplyvu navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany (ďalej len „štúdia“)*

Autori štúdie:

za Štátnu ochranu prírody SR: Ing. Ľ. Mika, Ing. M. Schwarz
za Národné lesnícke centrum: Ing. J. Jankovič, CSc., Ing. M. Zúbrik, PhD.,
Ing. I. Štefančík, CSc.

Štúdia bola vypracovaná na základe úlohy, ktorá vyplynula zo spoločného pracovného rokovania Ministerstva životného prostredia SR a Ministerstva pôdohospodárstva SR, ktoré sa zaoberalo problémami, ktoré vznikli po vetrovej smršti vo Vysokých Tatrách v roku 2004.

Štúdia sa má používať ako odborný podklad pri rozhodovaní (správnych konaniach o spracovaní) orgánov ochrany prírody a krajiny. Štúdia je teda dokumentom, na základe ktorého sa má rozhodovať predovšetkým o tom, či zostávajúca časť polomu v Tichej a Kôprovej doline v Tatranskom národnom parku sa spracuje alebo nie.

2. Odborné východiská a metodika hodnotenia

2.1. Odborné východiská

Tichá a Kôprová dolina sú národnými prírodnými rezerváciami (ďalej NPR) nachádzajúcimi sa v Tatranskom národnom parku (ďalej TANAP). Obe rezervácie boli zaradené medzi územia NATURA 2000 – do Chráneného vtáčieho územia (ďalej CHVÚ) a Územia európskeho významu (ďalej ÚEV) Tatry. V predmetnom území platí v súčasnosti 4. a 5. stupeň ochrany prírody. Územie je tiež súčasťou Biosferickej rezervácie Tatry a nadregionálneho biocentra Tatry.

Dňa 19. 11. 2004 bolo územie TANAP-u postihnuté veternou smršťou, ktorá spôsobila vznik rozsiahleho polomu na ploche viac ako 10 000 ha (2 500 tis. m³ dreva). Z toho v ÚEV Tatry vznikol polom na 3 670 ha (v CHVÚ na 710 ha) a väčšina tohto polomu už bola spracovaná. Doposiaľ nespracovaný polom sa nachádza najmä v NPR Tichá a Kôprová dolina, kde zaberá plochu 232,9 ha (58,1 tis. m³).

So vstupom do Európskej únie Slovenská republika prijala záväzok, že v územiach NATURA 2000 udrží alebo zlepší stav biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany, a vytvorí také podmienky, aby prípadné navrhované činnosti (plány a projekty) boli pred ich realizáciou primerane zhodnotené tak, aby bolo zamedzené významným negatívnym vplyvom na stav biotopov, druhov a území NATURA 2000.

2.2. Metodika hodnotenia štúdie

Hodnotenie bolo spracované na základe požiadavky mimovládnej organizácie WWF Dunajsko-karpatský program ako neustranný odborný posudok.

Cieľom posudku bolo zhodnotiť objektívnosť vypracovanej štúdie. Predovšetkým objektívnosť a úplnosť použitých informácií a správnosť formulovaných záverov, ale aj vhodnosť použitých prístupov a spôsobov posudzovania použitých v štúdii a ich súlad s platnou slovenskou legislatívou v oblasti ochrany prírody. Posudok sa tiež zameriava na vyhodnotenie štúdie z hľadiska dôsledkov pre rozhodovanie orgánov ochrany prírody, ako aj pre plnenie medzinárodných záväzkov v oblasti ochrany prírody.

V posudku sme sa zamerali na hodnotenie piatich súborov charakteristík štúdie:

1. Hodnotenie prístupu k riešeniu problematiky
2. Proces hodnotenia uplatnený v štúdiu
3. Hodnotenie obsahu štúdie
4. Hodnotenie formálnej stránky štúdie
5. Hodnotenie záverov štúdie

Za základné kritéria sme si stanovili súlad s účelom spracovania štúdie, súlad s právnymi normami v oblasti ochrany prírody Slovenskej republiky, súlad so smernicami o biotopoch a vtákoch, súlad so všeobecne platnými dokumentmi a vedeckými poznatkami z oblasti ochrany prírody a ekológie spoločenstiev a populácii druhov a súlad s odporúčanými a navrhovanými dokumentmi. Štúdiu sme posudzovali tak z hľadiska všeobecného, ako aj z hľadiska ochrany TANAP-u a NPR Tichá a Kôprová dolina. Identifikované problémy a nezrovnalosti dokladáme konkrétnymi príkladmi, vzhľadom na rozsah týchto chýb poukazujeme iba na najzávažnejšie z nich.

Pri posudzovaní sme uplatňovali najmä individuálne hodnotenie jednotlivých charakteristík. Komparatívne sme hodnotili len obsah štúdie pomocou SWOT analýzy a formulárov pre zisťovacie konanie, ktoré považujeme z hľadiska procesného za kľúčové a uvádzame ich v prílohe tohto dokumentu.

3. Hodnotenie štúdie

3.1. Hodnotenie prístupu k riešeniu problematiky

3.1.1. Zloženie autorského tímu

Hneď na úvod je potrebné uviesť, že už **zloženie tímu**, ktorý štúdiu vypracoval, **bolo veľmi nevyvážené, čo do značnej miery determinovalo aj jej výsledky**. Všetci hlavní riešitelia štúdie sú lesníckeho vzdelania a dlhodobo sa profilujú vo výskumoch alebo v praxi so zameraním na lesné hospodárstvo.

Problém hodnotenia vplyvov navrhovanej činnosti v Tichej a Kôprovej doline je podľa nášho názoru predovšetkým problémom ekologických vedných disciplín a z hľadiska aplikovaných odborov predovšetkým problémom ochrany prírody. Preto by takéto problémy podľa nášho názoru mali riešiť odborníci z oblastí ekológie populácií, spoločenstiev a ekosystémov, vegetačných vied, zoológie, biogeografie, posudzovania vplyvov a ochrany prírody.

Z výsledkov štúdie je zřejmé, že jej autori predpokladali:

- že v rámci lesníckych vied je možné dostatočne kompetentne a komplexne posúdiť priaznivosť stavu zachovania lesnej bioty a ekosystémov,
- že lesnícke zásahy sú nevyhnutnou podmienkou udržania priaznivého stavu lesnej bioty a ekosystémov a že dokonca môžu zaručiť ich vývoj smerom k priaznivejším stavom zachovania,
- že neprirodzené lesné biotopy/ekosystémy je nevyhnutné „pripraviť“ na prirodzený vývoj lesníckymi zásahmi,
- že premnoženia podkôrneho hmyzu a iné prírodné disturbancie v dlhodobej perspektíve zhoršujú stav zachovania lesnej bioty a ekosystémov (porovnajte aj KOREŇ & PITOŇÁK 1999).

Na rozdiel od nich autori tohto posudku predpokladajú:

- že na kompetentné a komplexné posúdenie priaznivosti stavu zachovania lesnej i nelesnej bioty a ekosystémov je nevyhnutný širší teoretický a metodický rámec

evolučnej biológie, biológie ochrany prírody (conservation biology), ekosystémovej ekológie, biogeografie, paleoekológie a ďalších prírodných i spoločenských vied (vrátane lesníckych),

- že priaznivý stav a vývoj lesnej i nelesnej bioty a ekosystémov najspolahlivejšie zaručujú také režimy disturbancií (narušení), za akých tie biotopy/ekosystémy vznikali a vyvíjali sa (porovnajte BERGERON a kol. 1999, SPIES & TURNER 1999) a na aké sa ich zložky evolučne adaptovali,
- že premnoženia podkôrneho hmyzu, vetrové smršte a iné prírodné disturbance sú súčasťou takýchto režimov, a preto v dlhodobej perspektíve nezhoršujú stav zachovania lesnej bioty a ekosystémov (porovnajte FISCHER 1992, BIBELRIETHER a kol. 1995, HEURICH a kol. 2001, GUTOWSKI a kol. 2004, GRODZKI a kol. 2006),
- že lesnícke zásahy v prírode bližších lesných ekosystémoch nie sú súčasťou takýchto režimov, a preto ani nie sú podmienkou (a už vôbec nie zárukou) dosiahnutia či udržania priaznivého stavu ich zachovania
- že lesnícke zásahy v prírode vzdialenejších lesných ekosystémoch síce sú súčasťou takýchto režimov, no nie natoľko významnou, aby v dlhodobej perspektíve prevážili nad významom prírodných disturbancií pri dosahovaní a udržiavaní priaznivého stavu zachovania týchto ekosystémov.

3.1.2. Súlady štúdie s doterajšími dokumentmi ochrany prírody

Veľmi významnou črtou štúdie je, že jej **autori nerešpektovali žiadny z dokumentov, ktorý v súvislosti s riešenou problematikou doteraz vypracovala Štátna ochrana prírody** (odborné stanoviská k spracovaniu kalamity, návrh starostlivosti o TANAP, návrh zonácie). Naopak, štúdia tieto dokumenty spochybňuje, čím **vzniká „nebezpečný“ precedens, ktorý môže vyústiť do vážnych právnych sporov** (napr. s neštátnymi vlastníkmi lesov), pretože doterajšie rozhodnutia orgánov ochrany prírody, vydané v súvislosti so spracovaním polomu, vychádzali práve z týchto dokumentov.

Autori štúdie **nerešpektovali ani stanovisko, ktoré zaslala Slovenská republika Európskej komisii** v súvislosti so sťažnosťou LZ VLK na porušovanie smernice o vtákoch a smernice o biotopoch v územiach Natura 2000 (v CHVÚ Tatry, ÚEV Tatry, CHVÚ Nízke Tatry a ÚEV Kráľovohorské Nízke Tatry a Ďumbierske Nízke Tatry). V stanovisku z 18. 12. 2006 SR ako dôvod nevykonania primeraného posudzovania vplyvov spracovania polomu podľa Čl. 6 smernice 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (ďalej len smernica o biotopoch) uviedla potrebu rýchleho konania po smršti a prijatie „*Diferencovaného prístupu k odstraňovaniu následkov veternej smršte z 19. 11. 2004 v územiach NATURA 2000 v Tatranskom národnom parku*“ (ďalej len „diferencovaný prístup“). Diferencovaný prístup pri povoľovaní činností bol navrhnutý s ohľadom na stav biotopov a druhov a ich predpokladaný vývoj vo vzťahu k spracovaniu polomu. Z tohto pohľadu navrhol územia nevhodné na spracovanie polomu, územia vhodná na spracovanie polomu s určitými obmedzeniami a územia, v ktorých spracovanie polomu pravdepodobne spôsobí len zanedbateľné škody na stave biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany, aj s ohľadom na stupne ochrany územia, navrhovanú zonáciu TANAP-u a pripravovaný program starostlivosti o TANAP. Až doteraz bol orgánmi ochrany prírody v rámci celého územia TANAP tento prístup rešpektovaný. Porušenia zo strany vlastníkov a správcov území riešili, alebo riešia príslušné orgány Slovenskej republiky (SIŽP, orgány činné v trestnom konaní a súdy Slovenskej republiky). Autori štúdie síce v kapitole 3.6 *Upozornenie na záver* uvádzajú, že je potrebné diferencovaný prístup zobrať na vedomie, pri samotnom spracovaní a formulovaní záverov štúdie ho sami však vôbec nerešpektovali. Štúdia tak vlastne neguje argumenty na obhajobu, ktoré SR zaslala EK a **hrozí, že EK začne právny spor so SR z dôvodu, že Slovenská republika nevykonala primerané posudzovanie vplyvov spracovania polomu podľa Čl. 6 smernice o biotopoch v CHVÚ Tatry a ÚEV Tatry.**

Štúdia nevzala do úvahy ani odporúčania misie IUCN a ani závery z medzinárodnej konferencie „*Policy option for storm damage management*“, ktorú organizovalo FAO v súvislosti možnosťami riešenia situácie po veternej smršti v TANAP-e.

Štúdia ŠOP SR si kladie za cieľ byť odborným podkladom pre správne konania orgánov ochrany prírody a krajiny, týkajúce sa spracovania polomov v NPR Tichá a Kôprová dolina. Na druhej strane však **popieraním existujúcich odborných stanovísk a dokumentov ŠOP SR vnáša do problematiky ešte viac zmätku a nejasností, čo v konečnom dôsledku orgánom ochrany prírody rozhodovací proces len skomplikuje.** Orgány ochrany prírody musia dodržať zákonný postup, a preto pri navrhnutí činností budú musieť postupovať v zmysle príslušných ustanovení zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. (ďalej len „zákon o ochrane prírody“) a zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie č. 24/2006 Z. z. (ďalej len „zákon EIA“) a podľa nášho názoru bude musieť byť navrhovaná činnosť znovu hodnotená podľa citovaných zákonov.

Štúdia sa síce v úvode odvoláva na príručku „*Starostlivosť o územia NATURA 2000*“ (EK 2000) a metodickú príručku „*Hodnotenie plánov NATURA 2000*“ (EK 2001), z publikovaných odporúčaní EK rešpektovala však len tie, ktoré sa autorom hodili a nehodiace sa buď neboli zobrať do úvahy, alebo v hodnotení boli na viacerých miestach **svojvoľne interpretované** (konkrétne príklady v ďalšom texte). Tvrdíme, že napriek tomu, že štúdia sa pri posudzovaní snaží postupovať v zmysle postupu navrhovaného EK „*Hodnotenie plánov NATURA 2000*“ (EK 2001), **nie je spracovaná v zmysle potrieb posudzovania podľa Čl. 6 smernice o biotopoch a v žiadnom prípade ho nenahradzuje.**

V súvislosti s uvedeným možno konštatovať, že **celá štúdia bola spracovaná nekoncepčne len s jediným cieľom – umožniť spracovanie polomu v NPR Tichá a Kôprová dolina** (územiach NATURA 2000) **bez posúdenia v zmysle zákona EIA.** Autori podriadili tomuto cieľu všetku svoju argumentáciu, vrátane ignorovania funkcie chránených území a všeobecne známych faktov o vývoji biotopov po prírodných disturbanciách (napr. veterných smrštiach), bagatelizovania vplyvu spracovania polomu a svojoľnej interpretácii odporúčaní a požiadaviek EK pri starostlivosti o územia NATURA 2000 (konkrétne príklady uvádzame v ďalšom texte).

3.2. Proces hodnotenia uplatnený v štúdiu

Štúdia sa odvoláva, že posúdenie vplyvu navrhovaných činností (spracovanie polomu a sanácia) na priaznivý stav predmetu ochrany v NPR Tichá a Kôprová dolina bolo vykonané v súlade s usmernením MŽP SR č. 13040/2006-2/voz a podľa postupov odporúčaných EK v metodikách (EK 2000, EK 2001).

Štúdia však nebola vypracovaná úplne v súlade s citovaným usmernením MŽP SR, pretože v hodnotení dokumentácie ochrany prírody dostatočne nezohľadnila štandardný dátový formulár (SDF) a nebrala do úvahy usmernenia pre vyhodnotenie dokumentácie ochrany prírody, ani pre posúdenie významnosti vplyvu.

Štúdia plne nerešpektuje ani postup posúdenia vplyvu navrhovaných činností odporúčaný Európskou komisiou (EK2001) a modifikuje ho vlastnými, ničím nepodloženými interpretáciami.

Európska komisia (EK2001) odporúča pri hodnotení viacetapový prístup:

1. etapa: Zisťovacie konanie – v tejto etape sa skúmajú pravdepodobné účinky projektu alebo plánu, a to buď samostatne alebo v kombinácii s inými projektmi alebo plánmi, na lokalitu NATURA 2000 (určenie, či je projekt priamo spojený alebo nevyhnutný pre manažment lokality, opis projektu, identifikácia potenciálnych účinkov, zhodnotenie významnosti účinkov).

2. etapa: Zodpovedajúce hodnotenie – v tejto etape sa posudzuje dopad projektu alebo plánu (samostatne alebo v kombinácii s inými projektmi a plánmi) na integritu danej lokality sústavy NATURA 2000 vzhľadom na ciele ochrany, štruktúru a funkciu (získanie

požadovaných informácií, predpovedanie dopadu, súlad/rozpor s cieľmi ochrany, formulácia zmierňujúcich opatrení).

3. etapa: Hodnotenie alternatívnych riešení – táto etapa skúma alternatívne spôsoby, ako realizovať projekt alebo plán, aby boli vylúčené alebo minimalizované negatívne dopady na lokalitu NATURA 2000 (identifikácia alternatívnych riešení, pričom nulová alternatíva – „žiadny manažment“ – musí byť zahrnutá, hodnotenie alternatívnych riešení).

4. etapa: Hodnotenie tam, kde negatívne účinky pretrvávajú – táto etapa hodnotí kompenzačné opatrenia v prípadoch, keď z dôvodov prevažujúceho verejného záujmu (ochrana zdravia ľudí, bezpečnosť, významný priaznivý vplyv na životné prostredie) je nutné, aby bol projekt alebo plán realizovaný (identifikácia a hodnotenie kompenzačných opatrení).

Napriek tomu, že štúdia tento postup identifikuje a odvoláva sa naň, **účelovo ho modifikuje** a už od prvého kroku zavádza hodnotenie alternatívnych riešení. Podľa Európskej komisie (EK 2001) sa nevyžaduje hodnotiť nulový variant – „žiadny manažment“ v prvých 2 etapách. Nechceme tým povedať, že nie je potrebné zvažovať riziká vyplývajúce z nevykonania navrhovaného plánu alebo projektu. V rámci tretej etapy – hodnotenie alternatívnych riešení, sa uvedený variant už posudzuje.

Uvedená účelová **modifikácia postupu „umožnila“ autorom štúdie, aby už v rámci 1. etapy – zisťovacieho konania (str. 35–39 štúdie) došli k prekvapivému záveru, že samotnú navrhovanú činnosť (spracovanie polomu alt. 1 a alt. 3) už vlastne v ďalšej fáze nie je potrebné hodnotiť, naopak nulový variant (alt.“2“ žiadny manažment) je nevyhnutné postúpiť na ďalšie hodnotenie.**

V zmysle platnej legislatívy na Slovensku sa hodnotenie plánov a projektov na územia NATURA 2000 posudzuje najskôr podľa § 28, podľa ktorého každá činnosť, ktorá nie nevyhnutná na zabezpečenie starostlivosti o takéto územie podľa dokumentácie ochrany prírody a krajiny, sa považuje za zásah do územia, ktorý môže spôsobiť podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov, ak tak rozhodol orgán ochrany prírody (v podstate 1. etapa – zisťovacie konanie podľa postupu odporúčaného EK). Takáto činnosť je potom predmetom posudzovania jej vplyvu na životné prostredie podľa zákona EIA (v podstate 2.3. a 4. etapa podľa postupu odporúčaného EK).

3.2.1. Spracovanie polomu hodnotené ako nevyhnutná/potrebná činnosť podľa dokumentácie ochrany prírody

Pre proces posudzovania navrhovanej činnosti podľa § 28 zákona o ochrane prírody má veľký význam určenie, či je navrhovaná činnosť nevyhnutná na zabezpečenie starostlivosti podľa dokumentácie ochrany prírody. Aby nebolo nutné pokračovať v procese hodnotenia, musela by byť navrhovaná činnosť súčasťou dokumentácie ochrany prírody. Ak nie je činnosť súčasťou dokumentácie ochrany prírody „zisťuje sa“ či potenciálne môže spôsobiť podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti územia, štruktúre a vo funkcii ekosystémov. Činnosť s potenciálne významným vplyvom sa ďalej posudzuje podľa zákona EIA.

Problematiku posudzovania navrhovanej činnosti podobne upravuje aj smernica o biotopoch a jej výklad.

„Každý plán alebo projekt, ktorý nie je priamo spojený so starostlivosťou o územie alebo nie je pre starostlivosť potrebný, ale bude mať pravdepodobne na územie významný vplyv, či už samostatne alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi, bude predmetom primeraného posudzovania jeho vplyvov na územie z hľadiska cieľov ochrany.“

(Smernica o biotopoch Čl. 6, ods. 3, časť)

„Slová „nie je priamo spojený so starostlivosťou o územie, alebo nie je pre starostlivosť potrebný“ sú zárukou toho, že posudzovanie sa bude požadovať aj na plán alebo projekt, ktorý je zameraný okrem ochrany prírody aj na iné oblasti, a toto posudzovanie sa bude vykonávať vo vzťahu k častiam plánu alebo projektu okrem „častí na ochranu prírody“.“

(EK 2000, str. 28)

Hneď na začiatok tejto kapitoly je potrebné uviesť, že „hlavná“ dokumentácia ochrany prírody pre predmetné územie – Program starostlivosti pre územie TANAP-u existuje len v podobe návrhu a doposiaľ nebol schválený. Schválená existujúca dokumentácia ochrany prírody (Národný zoznam území európskeho významu, Národný zoznam navrhovaných vtáčích území, SDF formuláre pre ÚEV a CHVÚ Tatry) je veľmi „všeobecná“ a definuje len predmet ochrany a nezaobera sa činnosťami nevyhnutnými alebo potrebnými na zabezpečenie starostlivosti o chránené územie a už vôbec nerieši otázku spracovávanía polomov po veterných smrštiach.

Preto je zaujímavé, že autori štúdie uvádzajú, že „prístup aktívneho manažmentu (alternatíva „1“) je prípustnou alternatívou riešenia situácie po kalamite v roku 2004, resp. nie je v rozpore s uvedenou dokumentáciou“ (str. 7 štúdie).

Toto tvrdenie nie je správne, lebo porovnávanie spracovania polomu s predmetom ochrany je irelevantné. Podľa nášho názoru súlad so s existujúcou schválenou dokumentáciou ochrany prírody nie je možné v súčasnosti vyhodnotiť a preto nie je možné v tomto bode ani hodnotenie navrhovanej činnosti ukončiť.

Napriek tomu autori štúdie tvrdia, že „navrhovaný plán (spracovať kalamitu) súvisí s manažmentom a je preň potrebný, (čiže preň nebolo potrebné vypracovať screening) “ (str.7 a 3 štúdie).

Vypracovaný návrh Programu starostlivosti pre územie TANAP-u však nenavrhuje vykonávať aktívny manažment (spracovávať vetrové polomy) v dotknutom území. Podobne ani stanovisko zaslané EK – „diferencovaný prístup“ neuvažuje so spracovávaním polomu v predmetnej lokalite. V podobnom zmysle boli vypracované aj doterajšie stanoviská ŠOP SR (S-TANAP, aj Ústredia ŠOP SR) po veternej smršti z 19.11.2004, ako aj rozhodnutia orgánov ochrany. Na lokalite platí v súčasnosti 4. a 5. stupeň ochrany. Vykonávanie aktívneho manažmentu v 5. stupni ochrany by bolo možné len na základe výnimiek z podmienok ochrany.

Uvedené argumenty nevytvárajú predpoklady na to, aby mohlo byť spracovanie polomu (aktívny manažment, alt 1. a 3)) posudzované ako činnosť nevyhnutná/potrebná pre starostlivosť o dané územie podľa dokumentácie ochrany prírody.

Sme toho názoru, že spracovanie polomu (aktívny manažment alt.1 a alt.3) nie je súčasťou schválenej dokumentácie ochrany prírody a nie je to ani súčasťou žiadneho návrhu manažmentu uvedenej lokality. Spracovanie polomu nie je kontinuitou ochranárskeho manažmentu a nie je to ani projekt alebo plán priamo spojený s ochranárskym manažmentom. Spracovanie polomu nie je nevyhnutné a potrebné na zabezpečenie ochrany biotopov a druhov.

3.2.2. Posudzované alternatívy nie sú úplnou identifikáciou možných alternatív

Je potrebné uviesť, že navrhnuté alternatívy v štúdií (str.3-4. štúdie):

alternatíva 1 - aktívny manažment, spracovanie celej kalamity vrátane neprístupných častí a lokalít s následnou sanáciou vznikajúcich ohnísk podkôrneho hmyzu a vybudovaním dočasnej približovacej lesnej cesty,

alternatíva 2 (nulová) - pasívny manažment - ponechanie celého kalamitného územia na samovývoj (tj. bez zásahu) bez snahy o korigovanie akéhokoľvek vývoja,

alternatíva 3 - vlastný posudzovaný projekt - aktívny manažment, spracovanie časti kalamity, ktorej množstvo a rozsah nadefinovali užívatelia dotknutých pozemkov ŠL TANAP-u a PS Bývalí urbarialisti obce Východná,

nie sú úplnou identifikáciou možných alternatív. **V štúdií sa napríklad vôbec neuvažuje o alternatívach s použitím metód ochrany lesa, ktoré nevyžadujú ťažbové zásahy**, ako napríklad intenzívne použitie bariér feromónových lapačov. Takisto sa neuvažuje s rôznymi druhmi asanácie kmeňov (olúpanie, ofrézovanie, zakresávanie) a ponechaním asanovaných kmeňov v poraste (Jakuš 2007).

Alternatíva 3 je len miernejšou verziou alternatívy 1, pričom je založená na projektoch lesohospodárskych organizácii na spracovanie kalamity, ktoré už nie sú aktuálne.

3.3. Hodnotenie obsahu štúdie

3.3.1. Nerešpektovanie všeobecne platných ekologických vzťahov a relevantných vplyvov posudzovaných variantov

Obsah a formulované závery štúdie sú do veľkej miery determinované zložením autorského tímu a ich prístupom k riešeniu problematiky (bližšie v kap. 3.1.1.).

Vzhľadom na obmedzený rozsah posudku neuvádzame všetky obsahové chyby a nedostatky, ale sa pokúsili sme sa o ich prehľadné spracovanie vo forme SWOT analýz pre oba hlavné posudzované alternatívy:

1. spracovanie celého polomu s následnou sanáciou vznikajúcich ohnísk podkôrneho hmyzu a vybudovaním dočasnej približovacej lesnej cesty,
2. ponechanie celého územia s polomom na samovývoj.

Výstupy SWOT analýz by nám mali umožniť jednoduché, rýchle a prehľadné porovnanie oboch alternatív. Pri definovaní silných stránok alternatívy 1 a slabých stránok alternatívy 2 boli využité závery definované autormi štúdie, ku ktorým priradili autori posudku vlastný komentár.

Na jednoduché a rýchle posúdenie objektívnosti záverov štúdie môžu slúžiť aj, podľa nášho názoru správne vyplnené formuláre pre zisťovacie konanie, ktoré sú prílohou tohto hodnotenia.

Štúdia predkladá 3 alternatívy navrhovanej činnosti, no v skutočnosti však posudzuje len dva spracovanie cealt 1.rozdielne prístupy,

SWOT analýza ako aj formuláre pre zisťovacie konanie sú vypracované na základe vedeckých poznatkov získaných s publikovaných prác (Perry 1994, Fischer 1992, Bibelriether a kol. 1995, Tesař 1981 Bormann & Linkens 1979, Baláž 2007, Jakuš 2007, Topercer 2007 a iné).

Tab. 1. SWOT analýza – spracovanie polomu v NPR Tichá a Kôprová dolina

<p>Silné stránky: podľa štúdie ŠOP s komentárom autorov posudku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zníženie početnosti podkôrneho hmyzu a ochrana pred hromadným odumieraním smrekových lesov na lokalite <ul style="list-style-type: none"> - v terajšej situácii veľmi sporné - premnoženie podkôrneho hmyzu je prirodzená disturbancia v smrekových typoch biotopov - spracovanie polomu (po viac ako 2 rokoch) má v súčasnosti minimálny vplyv na zníženie početnosti a zabránenie šírenia podkôrneho hmyzu - ťažba polomu zdecimuje prirodzených nepriateľov lykožrúta 2. zníženie požiarneho rizika <ul style="list-style-type: none"> - sporné - väčšina požiarov vzniká pričinením človeka, spracovaním polomu sa zvýši prístupnosť a pravdepodobnosť rizikových činností - na plochách bude zvýšený pohyb osôb v súvislosti so spracovávaním, zalesňovaním a ošetrovaním - predpoklad vzniku požiarne rizikových monocenóz smlzu trstovníkovitého - po 5 rokoch od polomu sa znižuje zápalnosť dreva - existujú aj metódy hasenia požiarov, ktoré nevyžadujú spracovanie polomu 3. umelé vnesenie jedle bielej a listnáčov do biotopu Ls8 <ul style="list-style-type: none"> - sporné - v zostávajúcich porastoch sa nachádza dostatok geneticky vhodných jedincov vo vhodnej polohe pre neskoršie šírenie druhov do postihnutých častí - spracovaním polomu sa zhoršia podmienky pre úspešné odrastanie týchto druhov - umelé vnesenie jedle bielej, príp. listnáčov nie je nutné a je sporné z hľadiska úspechu - umelo vniešť dreviny je v nevyhnutnom prípade možné aj bez spracovania polomu 4. ťažba dreva (spracovanie polomu, sanácia) môže pomôcť financovať vykonávanie potrebných opatrení aktívneho manažmentu <ul style="list-style-type: none"> - veľmi sporné - tržby za predaj spracovaného dreva nepokryjú náklady na vykonanie potrebných opatrení v dlhodobom horizonte (ťažba, doprava, sanitárne opatrenia, umelá obnova, ochrana proti burine a zveri, výchova) 	<p>Slabé stránky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. premnoženiu podkôrneho hmyzu sa touto metódou v súčasnosti už nedá nezabrániť (a z hľadiska OP mu ani nie je potrebné brániť) 2. zhoršenie stavu biotopov, druhov a biodiverzity územia 3. zhoršenie ekologických podmienok (klimatických, hydrologických, živinového a tepelného režimu pôd) 4. fragmentácia biotopov (zhoršené možnosti rozptylu, kolonizácie, strata genetickej diverzity, vnútrodruhové kríženie) 5. zhoršenie stavu a funkcií CHÚ, najmä refugiálnej a koridorovej 6. zastavenie autoregulačných procesov a prirodzeného vývoja 7. poškodenie prirodzeného zmladenia 8. ďalšie vynútené zásahy (zalesňovanie, ošetrovanie a pod.), spôsobujúce vyrušovanie druhov a zhoršovanie stavu biotopov i druhov a poslania NP 9. silný pokles hrubej primárnej produktivity v časti ekosystému, zníženie potravnnej ponuky v biotopoch 10. narušenie znovuvznikajúcej plôškovitosti (mikro)stanovišť a zvýšenie plochy ťažko zalesniteľných holín v TANAPe 11. narušenie širších vzťahov, ako spojitost' dolinových gradientov, zvýšenie podielu poklesových stanovišť (sinks), odstránenie nárazníkového efektu polomu (TOPERCER 2006)
---	--

<p><u>Príležitosti:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktívny manažment (spracovanie polomu, sanácia) umožňuje v prípade nepriaznivého vývoja uskutočňovať „usmerňovací“ manažment za účelom dosiahnutia predmetu ochrany. - z histórie ochrany prírody TANAP-u je veľa príkladov, ako uplatňovanie aktívneho manažmentu negatívne ovplyvnilo predmet ochrany 	<p><u>Ohrozenia:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. stavu biotopov a druhov, najmä pôdných (mikro)organizmov a druhov viazaných na mŕtve drevo 2. integrity a funkcií CHÚ 3. ekologických podmienok prostredia (vodného režimu vrátane korytotvorných procesov v ekosystémoch vodných tokov; pôdy – erózia a vyplavenie živných častíc pôdy, po zarastení smlzom a kyprinou aj iných vlastností pôdy a prostredia; mikroklimatických podmienok a i.) 4. prirodzenej regenerácie biotopov 5. vznik ťažko zalesniteľných holín ako nevhodné prostredie pre väčšinu druhov vedie k dlhodobému znižovaniu podielu lesného vnútra 6. vznik lesných biotopov s nevhodnou štruktúrou, odolnosťou a zníženou biodiverzitou a väčšie riziko polomu v novom vývojovom cykle lesa 7. väčšie riziko invázií nepôvodných organizmov
---	---

Tab. 2 SWOT analýza – ponechanie na polomu v NPR Tichá a Kôprová dolina na samovoľný vývoj

<p><u>Silné stránky:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zlepšenie stavu biotopov a druhov (vývoj po polome, z dlhodobého hľadiska aj k stavu pred polomom) 2. zachovanie priaznivých ekologických podmienok prostredia (voda, pôda, ovzdušie, mikroklima, mŕtve drevo) 3. zachovanie integrity CHÚ 4. zachovanie funkcií a prirodzených procesov v CHÚ 5. dlhodobé viazanie uhlíka v rozkladajúcom sa dreve 	<p><u>Slabé stránky:</u> podľa štúdie ŠOP s komentárom autorov posudku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. premnoženie podkôrneho hmyzu - z hľadiska OP to nie je problém, pretože ide o prirodzenú súčasť dynamiky lesných typov biotopov Ls9.1, Ls9.2, Ls8 2. Vytvorenie bez zásahovej zóny si z dôvodu ochrany okolitých porastov vyžiada vytvorenie nárazníkovej zóny s intenzívnym manažmentom - nárazníkovú zónu možno čiastočne vytvoriť na ploche spracovaného polomu 3. plochy polomov predstavujú pre väčšie živočíchy neprechodné bariérové prvky - popadané stromy v polome zabezpečujú ochranu prirodzeného zmladenia na ploche
<p><u>Príležitosti:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. obnovenie prirodzenej štruktúry (plôškovitost'), funkcií a procesov v území, prirodzenej dynamiky spoločenstiev 2. monitoring a výskum dynamiky prirodzených procesov po polome 	<p><u>Ohrozenia:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. potenciálne masové odumieranie smrekov na lokalite okolitých hospodárskych lesných porastov v dôsledku premnoženia podkôrneho hmyzu - nie je to ohrozenie z hľadiska OP

<p>3. vývoj stabilnejších lesných biotopov s vhodnou štruktúrou</p> <p>4. zachovanie vhodného prostredia pre vývoj a stav populácii väčšiny druhov</p> <p>5. nastavenie priaznivých počiatkových podmienok pre prirodzený priebeh nového vývojového cyklu lesa a zmenšenie rizika budúcich prirodzených narušení</p> <p>6. nižšie náklady na manažment v budúcnosti</p>	<p>- na zníženie populácie podkôrnika možno využiť aj inštalovanie bariér feromónových lapačov</p> <p>2. riziko vzniku požiarov, spomalenie regenerácie</p> <p>- možno znížiť zabezpečením pravidelného monitoringu a vzdelávania návštevníkov</p> <p>- vhodným technickým vybavením požiarneho zboru (vrtuľníky)</p>
---	---

Z krátkeho porovnania SWOT analýz dvoch hlavných alternatív je zrejmá vhodnosť prístupu ponechania polomu na samovoľný vývoj a nevhodnosť spracovania polomu z hľadiska ochrany prírody. Uvedené SWOT analýzy i stanoviská iných autorov (Baláž 2007, Jakuš 2006, Topercer 2007) preukazujú, že rozhodnutie o ponechaní časti územia postihnutého veternou smršťou na samovoľný vývoj malo opodstatnenie.

Uvedené SWOT analýzy ako aj formuláre pre zisťovacie konanie uvedené v prílohe tohto posudku **poukazujú na zásadné chyby v ekologickom posúdení a vyhodnotení vplyvov jednotlivých prístupov.**

3.3.2. Statické posúdenie ochrany biotopov a druhov, nezohľadnenie dynamického charakteru (evolúcie) stavu ochrany biotopov alebo druhov

Ponechanie na samovoľný vývoj – šanca pre nápravu nevhodných dôsledkov doterajšieho manažmentu

Silné selekčné tlaky prírodných disturbancií typu tatranskej veternej smršte sú tými činiteľmi, schopnými veľkopriestorovo a účinne „nastaviť“ prirodzené počiatkové podmienky pre vývoj lesa od začiatku nového cyklu sekundárnej sukcesie a zároveň „zahľadiť“ stopy po prípadných predchádzajúcich (často nevhodných) ľudských zásahoch do týchto ekosystémov. Preto ani v tomto zmysle vetrový polom v Tichej a Kôprovej doline nie je pohroma, ale naopak vzácna príležitosť na sprírodnenie, čiže zlepšenie stavu tunajších ekosystémov ich vlastnými silami. Pravda, smršť tieto prirodzene nerovnovážne ekosystémy dostala ešte ďalej od termodynamickej i ekologickej rovnováhy a potrebujú primerane dlhší čas, dlhšiu reorganizačnú fázu (Bormann & Likens 1979, Begon, Harper, Townsend 1987, Míchal 1992) na obnovenie svojej štruktúry. V tomto kontexte je potrebné vnímať aj pravdepodobný vznik porastov pionierskych drevín (hlavne jarabiny) ako súčasť prirodzeného vývojového cyklu smrekových lesov (biotop Ls8, Ls9.1, Ls9.2) a dynamickej rovnováhy tohto ekosystému.

Autori štúdie si v rámci tejto časti nevšimajú fakt, že veternou smršťou z 19.11.2004 došlo ku kvalitatívnej zmene ekologických podmienok, v dynamike a vo vývoji spoločenstiev v danom území, ktoré majú zásadný význam pre ďalší manažment predmetného územia a navrhujú manažment vychádzajúci z manažmentu aplikovaného pred touto zmenou.

„Po prírodných „katastrofách“, akými sú rozsiahle veterné smršte a požiare prijať rozhodnutia, ktoré zohľadňujú možnosti podpory biologickej diverzity prostredníctvom prirodzenej sukcesie v potenciálnych záujmových oblastiach“

(NATURA 2000 a lesy – „Výzvy a možnosti“ – interpretačná príručka, Brusel 2003, str.33)

„Vytvárať bezzásahové zóny v lesoch s cieľom podporiť biodiverzitu a prežitie vzácných a ohrozených druhov rastlín a živočíchov“.

(Rámcové manažmentové opatrenia pre zachovanie priaznivého stavu európsky významných lesných typov biotopov (RIZMAN, I., DRAŽIL, T., POLÁK, P., A KOL. 2005))

Interpretácia vývojových štádií ako samostatných biotopov v rámci hodnotenia

Chybná interpretácia vývojových štádií lesných typov biotopov ako samostatných typov biotopov - krovinné porasty jarabiny, rúbaniská. Autori štúdie bagatelizujú značné rozdiely medzi plochou polomu po veternej smršti a plochou rúbaniska po spracovaní polomu (str 58 – 59 štúdie).

Autori štúdie vychádzajú z databázy Palearctic habitats. Táto databáza bola základným podkladom pre spracovanie nomenklatúry typov biotopov významných z hľadiska Európy – prílohy I – smernice o biotopoch. Nomenklatúra typov biotopov európskeho významu neinterpretuje, ani nezohľadňuje typy biotopov, ktoré nie sú európskeho významu. Nomenklatúra okrem už vyššie spomenutej databázy vychádzala aj z iných podkladov (CORINE Biotopes manual, CORINE Biotopes – Technical Handbook, EUNIS a iné) a preto je nutné zohľadňovať aj tieto nomenklatúry.

Európska komisia odporúčala členským krajinám pre interpretáciu jednotlivých typov biotopov vypracovať si vlastné interpretačné príručky, ktoré budú zohľadňovať špecifické vlastnosti a charakter typov biotopov v príslušnej krajine.

Pre interpretáciu biotopov na Slovensku bol spracovaný Katalóg biotopov Slovenska (Stanová, V., Valachovič, M., eds., 2002). V rámci tohto katalógu nie je identifikovaná samostatná jednotka pre plochy polomov a ani samostatná jednotka jarabinových porastov. V Katalógu biotopov Slovenska sú zaradené jednotky X1 a X2 ako rúbaniská s prevahou bylín a tráv a rúbaniská s prevahou drevín, čo sú skôr jednotky charakterizujúce plochy rúbanísk (nie polomov a vývrátísk).

„Stav ochrany by mal byť interpretovaný tak, že sa zohľadní dynamický charakter (evolúcia) stavu ochrany biotopu alebo druhu“

(EK 2000, – str. 24)

Európska komisia odporúča aby pri hodnotení stavu biotopov bol braný v úvahu **dynamický charakter typov biotopov a druhov**. Podľa nášho názoru to znamená, že **vývojové štádiá lesných typov biotopov, ktoré smerujú k dynamickej rovnováhe, nie je možné interpretovať ako samostatné typy biotopov**. Iniciálne sukcesné štádiá biotopov nie je možné považovať za biotop typu X, pretože polom (vyvratisko) sa plynule a bez intervencie človeka trvale vyvíja a prechádza do nasledujúcich sukcesných štádií. Okrem toho v horských lesných porastoch, kde sú disturbancie vetrom, podkôrnym hmyzom, lavínami, a pod.. prirodzenou súčasťou dynamiky týchto spoločenstiev, dochádza prirodzene k opakovanému zvratu vývoja a sukcesným zmenám, v rámci ktorých priebežne dochádza k premenám biotopov medzi sebou aj k striedaniu sukcesných štádií (rôznej zachovalosti a reprezentatívnosti) v rámci jednotlivých biotopov (Fischer et al. 2002, Gutowski 2001, Svoboda 2006).

Autori štúdie si tiež nevšímajú fakt, že plochy rúbaniska po spracovaní polomov nie sú porovnateľné s plochami vznikajúcimi pri bežnom hospodárení (obnovných ťažbách) v lesoch – priemerná veľkosť obnovného prvku v SR je menšia ako 2 ha. V predmetnom prípade sa jedná o plochy väčšieho rozsahu zväčša nad 10 ha, v celkovom rozsahu sa jedná o plochu 174 ha resp. 230 ha, v kumulatívnom účinku – 710 ha v CHVÚ a 3670 ha v ÚEV, neberúc pritom ohľad na podstatne širšiu plochu spracovaného polomu mimo CHÚ (viac ako 10 000ha).

Takisto nie je vôbec uvažované s vývojom biotopov v čase a priestore, v horizontálnej štruktúre (mozaikovitost', vo vzťahu k okolitému prostrediu ako aj ku komplexom biotopov 91E0, 91D0, resp. k nelesným typom biotopov 7110 a 7140 (Topercer 2007).

3.3.3. Nesprávne posúdenie doterajšieho manažmentu ako vhodného

Nepriaznivé dôsledky doteraz aplikovaného manažmentu na stav biotopov a druhov

Autori na viacerých miestach štúdie (str. 3, 5, 35) „vzdvihujú“ aktívny manažment (spracovanie polomu) a tvrdia, že práve takýto manažment „...umožňuje v čase a priestore v prípade nepriaznivého vývoja uskutočňovať „usmerňovací“ manažment za účelom dosiahnutia predmetu ochrany“. Ak si autori dali za cieľ posúdiť vplyv navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany tak konštatovanie, že aktívny manažment „umožňuje dosiahnuť predmet ochrany“ neanalyzuje problém nastolený štúdiou do celej svojej hĺbky a z bližšie nevysvetlených dôvodov sa zjednodušuje len na „predmet ochrany“ a nie na „stav predmetu ochrany“. Povrchnosť z toho vyplývajúca pravdepodobne viedla autorov ku konštatovaniu, že aktívny manažment uplatňovaný v tejto lokalite v minulosti (od roku 1948) bol „preverený v praxi a doterajší výsledok jeho aplikácie je nám známy“, pričom práve tento prístup považujú autori za kontinuálny variant a v štúdií ho odporúčajú ako vhodný pre dosiahnutie priaznivého stavu. Nakoľko prevažná väčšina lesných porastov zasiahnutých veternou smršťou na lokalite bola vo veku 60-70 rokov, tieto porasty boli jednoznačne výsledkom aktívneho manažmentu uplatňovaného v tomto priestore posledných 60 rokov. O tom, že tento výsledok nebol z pohľadu ochrany/stavu predmetu ochrany uspokojivý svedčí množstvo publikovaných prác (Jakuš 2006, Koreň & Pitoňák 1999). Samotný autori štúdie uvádzajú, že cca "70% kalamitných plôch (pravdepodobne myslené zasiahnutých porastov) sa nachádza v 3. a 4. stupni prirodzenosti drevinového zloženia" (str. 8). Rovnako nepriaznivé z pohľadu hodnotenia stavu biotopov boli pred veternou smršťou aj ďalšie indikátory (napr. štruktúra, hrubé mŕtve drevo).

Nakoľko je nám výsledok aktívneho manažmentu známy, z pohľadu dosiahnutia priaznivého stavu dotknutých biotopov, nie je vhodné zachovávať jeho kontinuitu. Najistejším a najlacnejším spôsobom akým dosiahnuť priaznivý stav biotopov dotknutej lokality je ponechať ich na prirodzenú sukcesiu.

„Ak súčasný spôsob hospodárenia v lesoch vedie z hľadiska ochrany prírody k zhoršeniu stavu druhov alebo typov biotopov, pre ochranu ktorých bola lokalita vymedzená alebo je v rozpore so zásadami členského štátu pre OP, potom by mal byť uplatnený článok 6 smernice o biotopoch a musia byť prepracované ciele manažmentu lesov“

(List z 22.9.2000 komisárky M. Wallstroem adresovaný Dr. Von Schorlemer, prezidentovi AG Deutscher Waldbesitzerverbaende e.V. (EK 2001; EK 2003))

„V územiach s navrhovaným stupňom ochrany 4 a 5 by sa nemalo odstraňovať žiadne padnuté alebo polámané drevo a nemali by sa vykonávať žiadne umelé obnovné opatrenia. V územiach s 3. stupňom ochrany by malo zostať 50 % stromov. Všade tam, kde sa odstránili padnuté alebo polámané stromy, by sa mala vytvoriť nárazníková zóna. Tam sa môžu vykonať aj určité zásahy na dosiahnutie prirodzenej obnovy.“

(Odporúčanie 15 misie IUCN v Tatrách v roku 2005)

Predmetná štúdia sa nezaoberá negatívnymi dôsledkami doteraz aplikovaného manažmentu na stav biotopov a druhov v predmetnej oblasti, naopak doteraz aplikovaný manažment považuje za vhodný, bez akejkoľvek analýzy alebo vysvetlenia.

3.3.4. Kumulatívny účinok

Jedna z najzávažnejších chýb štúdie je, že jej autori **nedostatočne zhodnotili dopady a účinky spolupôsobiacich činností a projektov**, ktoré zväčša už boli zrealizované, ale aj také, ktoré budú realizovaním navrhovanej činnosti vynútené.

V predchádzajúcich dvoch rokoch boli spracované rozsiahle plochy polomu (viac ako 90% polomu) s určitými dôsledkami na biotopy, druhy a územia Natura 2000. Spracovaním ďalšej plochy dochádza ku kumulácii týchto účinkov. Tieto účinky neboli štúdiou dostatočne identifikované a zohľadnené (str. 49 – 50 štúdie).

Štúdia identifikovala v súvislosti s alternatívou 1 (spracovanie polomu a sanácia) len jediný kumulatívny dopad s projektom spracovania polomu na ostatných plochách v predchádzajúcich rokoch (2005-2006) a to kumuláciu odstránenia „mŕtveho dreva“. Vôbec neboli identifikované a posudzované dopady kumulatívnych účinkov na integritu lokality, fragmentáciu biotopov a druhy v rámci ÚEV a CHVÚ Tatry. Nebolo zhodnotené ani to, že predpokladaný rozsah projektu (hlavne sanácie) môže s veľkou pravdepodobnosťou prekročiť predpoklad (40 ha, str.). Autori štúdie nehodnotili ani naväznú projekty.

Naopak autori štúdie považujú za kumulatívny účinok pri alternatíve 2 (bezzásahový režim) vynútený projekt – „manažment nárazníkovej zóny“, . Manažment ochranného pásma je možné považovať za ochranársky manažment priamo spojený s manažmentom lokality, podstatný je však fakt, že takýto plán alebo projekt zatiaľ nebol nikým navrhnutý. V rámci širšie chápaného projektu by vytvorenie nárazníkovej zóny malo byť zhodnotené, pokiaľ nebude súčasťou programu starostlivosti o predmetné CHÚ. Vytvorenie nárazníkovej zóny je vhodné situovať do tretieho stupňa ochrany, resp. na plochy, kde už bol polom spracovaný. Nárazníková zóna by mala byť čo najkratšia a aj z tohto dôvodu je vhodné ponechať uvedenú plochu na samovoľný vývoj a aktívny manažment prevádzať pred ústiami dolín.

Pri kumulatívnom účinku by mali byť brané v úvahu aj činnosti vynútené navrhovanou činnosťou spracovania kalamity ako zalesňovanie, ošetrovanie, výchova porastov a pod.. Vyrušovanie živočíšnych druhov a poškodzovanie ich biotopov je v kombinácii týchto činností podstatne vážnejšie a môže spôsobiť významné zmeny v subpopuláciách niektorých druhov.

3.4. **Hodnotenie formálnej stránky štúdie**

Celá hodnotená **štúdia je dosť neprehľadná**. Hlavná časť štúdie – samotné hodnotenie je uvedená v prílohe č.5 a potom samotný hlavný materiál štúdie je nezrozumiteľný a nejasný.

V rámci jednotlivých príloh sú ešte odkazy na ďalšie prílohy tej istej štúdie a preštudovanie takéhoto materiálu je potom dosť zložitú, nakoľko je neustále potrebné preskakovať do rôznych príloh. Podľa nášho názoru by príloha č.5 mala byť súčasťou hlavného dokumentu a podobne aj niektoré časti iných príloh (napr. príloha č.4).

Niektoré prílohy vôbec nevysvetľujú interpretácie uvedené v prílohe č.5 ako aj v hlavnom dokumente štúdie (napr. príloha č.8, alebo príloha č.12).

Neprehľadnosť materiálu spôsobuje tiež fakt, že niektoré časti hlavného dokumentu ako aj prílohy č.5 sú vypracované všeobecne bez rozdelenia na alternatívy a stráca sa tým zmysel takéhoto hodnotenia, nakoľko užívatelia si tieto všeobecné časti môžu interpretovať podľa toho ako im to vyhovuje. Považujeme za dôležité, aby z jednotlivých častí bol jasný záver, resp. jasný účel tohto všeobecného popisu. Takýmto spôsobom je daný značný priestor pre dezinterpretáciu celého dokumentu.

V celom texte štúdie sa autori snažia vyzdvihovať pozitíva spracovania polomu a znevážiť bezzásahový prístup, čo dokazuje aj formálne spracovanie dokumentu, keď napr. pre alternatívy so spracovaním polomu sa spomínajú nepatrné percentuálne podiely výmery na

výmere celého ÚEV a CHVÚ, ale ak sa popisuje „bezzásahová alternatíva, udáva sa nepredstaviteľne veľká výmera ponechaná na samovoľný vývoj až 230 ha, pričom sa jedná o tú istú výmeru, resp. ten istý percentuálny podiel. Takýchto účelových manipulácií je v celom dokumente pomerne dosť.

Takýto **prístup považujeme za účelový, neprofesionálny a pre užívateľov štúdie zavádzajúci.**

V rámci štúdie sme zaregistrovali aj niektoré nezrovnalosti medzi jednotlivými prílohami. Ako príklad uvádzame, že príloha č.4 štúdie sa uvádza ako najvhodnejšie obdobie na spracovanie polomu z hľadiska vývoja živočíchov - október až marec. V prílohe č.5 (kap. 3.2.9), ako aj v hlavnom materiáli (kap.3.3) štúdie sa už uvádza obdobie október až apríl, pričom je to zdôvodňované prílohou č.4. Podotýkame, že ani obdobie navrhnuté v mesiacoch október až marec nie je vhodné, čo potvrdzuje aj samotná príloha č.4., kde sa navrhnuté obdobie prekrýva s reprodukčným obdobím viacerých druhov, prípadne s obdobím dôležitým z hľadiska vývoja druhov (napr. medveď hnedý - prebúdzanie sa zo zimného spánku, orol skalný – snubné lety). **Štúdia v tomto smere dosť závažným spôsobom manipuluje s údajmi a faktami o vývoji druhov a ich časovom vyrušovaní.**

3.5. Hodnotenie záverov štúdie

Záver štúdie sú uvedené v kapitole 3 záverečné vyhodnotenie (str.7-11), ktorého hlavnou časťou sú odpovede na základné otázky, ktoré si autori štúdie položili v úvode. Otázky boli smerované na dve základné oblasti:

1. či je posudzovaná navrhovaná činnosť nevyhnutná na zabezpečenie starostlivosti o uvedené chránené územia podľa dokumentácie ochrany prírody a krajiny?
2. či je posudzovaná navrhovaná činnosť takého charakteru, ktorý môže spôsobiť podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov?

Autori štúdie došli na základe hodnotenia k záverom, že spracovanie polomu - aktívny manažment (alternatíva 1 a 3) je prípustnou alternatívou podľa dokumentácie ochrany prírody, resp. nie je s dokumentáciou ochrany prírody v rozpore. Podľa autorov takýto manažment nespôsobí podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov a preto ho nie je potrebné posudzovať podľa zákona EIA.

Aj pasívny manažment - ponechanie na samovývoj (alternatíva 2) vyhodnotili autori za prípustnú alternatívu riešenia podľa dokumentácie ochrany prírody, resp. alternatívu, ktorá nie je v rozpore s dokumentáciou ochrany prírody. Podľa autorov má však bezzásahový režim (pasívny manažment) taký charakter, ktorý môže spôsobiť podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov na územiach NATURA 2000 a preto ho je potrebné posudzovať podľa zákona EIA.

Tieto závery považujeme za účelové a nesprávne a v súvislosti s nimi zdôrazňujeme, že:

- **spracovanie polomu nie je v súlade s dokumentáciou ochrany prírody** (bližšie kapitola 3.2.1.),
- **spracovanie polomu nie je kontinuálny ochranársky manažment** (bližšie kapitola 3.3.3.),
- **spracovanie polomu v Tichej a Kôprovej doline je činnosť, ktorá pravdepodobne spôsobí podstatné zmeny v biologickej rozmanitosti, štruktúre a vo funkcii ekosystémov** (bližšie kapitola 3.3 posudku a príloha), **preto je potrebné ju posudzovať podľa zákona EIA.**

Podľa nášho názoru sú kapitoly 3.3. a 3.4. záverov štúdie, vypracované na základe nesprávnych záverov v kapitole 3.1. a 3.2. a tiež z hľadiska formálneho by nemali byť súčasťou záverov štúdie.

Kapitola 3.5. štúdie je záverečný komentár, ktorý v krátkosti predstavuje celú filozofiu nazerania autorov štúdie na problematiku spracovania polomu. Odzrkadľujú sa v ňom všetky vyššie popísané nedostatky a predovšetkým „lesnícke“ zameranie celej filozofie.

Posledným časťou záverov štúdie je kapitola 3.6. *Upozornenie na záver*, v ktorej autori uvádzajú, že je potrebné brať do úvahy rozhodnutie KÚ ŽP v Žiline č. 2006/0155/Nu z 21.3.2006 a „diferencovaný prístup“. K tomuto bodu musíme uviesť, že je pre nás nevysvetliteľnou záhadou, akým spôsobom sa autori štúdie k takýmto upozorneniam dopracovali, keď sami ani jeden zo spomínaných dokumentov vôbec nezobrali do úvahy.

4. Odporúčania a návrhy

4.1. Nepoužívať štúdiu v praxi ochrany prírody na Slovensku

Vzhľadom na to, že štúdia je neobjektívna, s viacerými závažnými procesnými a obsahovými chybami, ako aj skutočnosť, že je v rozpore z doteraz uplatňovanými postupmi v ochrane prírody, navrhujeme, aby sa v rámci ďalších procesov rozhodovania nepoužívala.

Zámedzí sa tak závažným konzekvenciám z toho plynúcim:

- spochybnenie doteraz uplatňovaných postupov pri uplatňovaní právnych noriem Slovenskej republiky ale aj medzinárodných záväzkov,
- spochybnenie zmyslupnosti a opodstatnenosti ochrany prírody ako takej, vzhľadom k rozporom a nekonceptnému prístupu,
- spochybnenie doterajších, ale aj budúcich rozhodnutí orgánov ochrany prírody v prípade dôsledného uplatňovania tejto štúdie
- spochybnenie opodstatnenosti „diferencovaného prístupu“ k riešeniu následkov veternej smršte z 19.11.2004 a z toho plynúce závažné dôsledky pre ďalšie právne kroky zo strany Európskej komisie v riešení sťažnosti LZ Vlk (Opodstatnenosť použitia diferencovaného prístupu bol hlavný argument ministra životného prostredia a ministra pôdohospodárstva v odpovedi Európskej komisii na sťažnosť LZ Vlk).

4.2. Nerealizovať spracovanie polomu v NPR Tichej a Kôprovej doline

Odporúčame neprevádzať žiadne aktivity súvisiace so spracovaním polomu v NPR Ticha a Kôprova doline až do uskutočnenia hodnotenia v zmysle bodu 4.3. a do schválenia programu starostlivosti o NP Tatry v zmysle bodu 4.4.. Po spracovaní a schválení týchto dokumentov postupovať v zmysle ich výsledkov a opatrení.

4.3. Posúdiť celý „projekt spracovania polomu v ÚEV a CHVÚ Tatry“ odborne spôsobilou osobou v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov Slovenskej republiky.

Navrhujeme previesť hodnotenie odborne spôsobilou osobou na celý projekt odstraňovania následkov veternej smršte z 19.11.2004 vo vzťahu k ÚEV Tatry a CHVÚ Tatry, pri rešpektovaní všeobecne známych poznatkov z oblasti ekológie a odborných postupov v zmysle článku 6 smernice o biotopoch, v zmysle §28 zákona o ochrane prírody č.543/2002 Z.z. a v zmysle zákona o posudzovaní vplyvov č.24/2006 Z.z.

4.4. Schváliť program starostlivosti o TANAP a zonáciu TANAP-u.

Navrhujeme urýchlene schváliť navrhovaný program starostlivosti o územie TANAP-u, ako aj navrhovanú zonáciu TANAP-u pripravenú Správou TANAP-u v roku 2006.

5. Záver

Predkladaným posudkom sme poukázali na ne odbornosť, neobjektívnosť a účelové spracovanie „Štúdie posúdenia vplyvu navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany v NPR Tichá a Kôprová dolina“

Za najzávažnejší nedostatok celej štúdie považujeme, že napriek tomu, že neexistuje jediný relevantný dôvod z hľadiska ochrany prírody na spracovanie kalamity a vplyvy takéhoto manažmentu na biotopy, druhy a chránené územie TANAP-u (ÚEV, CHVÚ, NPR) sú významné, je takýto manažment autormi štúdie označovaný za vhodný z hľadiska ochrany prírody.

Autori štúdie odporúčajú spracovanie polomu, napriek tomu, že **asanácia neprispieje k udržaniu, alebo zlepšeniu stavu predmetu ochrany v mieste samotného polomu a ani v jeho okolí**. Vyššie uvedené nesprávne, alebo tendenčne použité odborné argumenty nedokazujú, že **spracovanie kalamity viac ako 2 roky po víchrici nezabráni a ani významne neobmedzí gradáciu lykožrúta smrekového, ani neodstráni riziká plynúce z ponechania drevnej hmoty na ploche**. Napriek týmto skutočnostiam, štúdia predkladá spracovanie kalamity ako najvhodnejší ochranársky manažment. Ochránársky prístup s ponechaním drevnej hmoty znevažuje a vyhodnocuje ako nevhodný, pričom porovnaním týchto dvoch rozdielnych prístupov, nie je k dispozícii jediný jednoznačný dôvod v prospech spracovania polomu, naopak pri ponechaní drevnej hmoty na ploche dôjdeme k niekoľkým jednoznačným benefítom z hľadiska ochrany prírody.

Štúdia ignoruje všeobecne známe fakty o ekológii a dynamike ekosystémov a populácii druhov, o vplyvoch, dôsledkoch, účinkoch a rizikách opatrení a činností po vetrovej kalamite. V rámci štúdie porovnávajú navzájom neporovnateľné vplyvy jednotlivých alternatív. Štúdia dostatočne nezhodnotila všetky dôsledky spracovania polomu na biotopy, druhy a chránené územia NATURA 2000. Nadradzuje dopady nepriamych vplyvov (odvodené z neobjektívnych prognóz) na biotopy, druhy a chránené územia, nad dopady priame a jasne preukazateľné. **Uvedené vplyvy a riziká vyhodnocuje z hľadiska lesného hospodárstva, hľadisko ochrany prírody je tu hrubým spôsobom spochybňované. V štúdii nie sú zohľadnené pozitívne vplyvy ponechania drevnej hmoty na mieste**.

Štúdia upozorňuje, že je potrebné zobrať na vedomie dokument „Diferencovaný prístup k odstraňovaniu následkov veternej smršti z 19.11.2004 v územiach Natura 2000 v Tatranskom národnom parku“, pričom všetky závery štúdie sú v rozpore s týmto dokumentom. Územie, kde je odporúčaná „alternatíva“ so spracovaním polomu v rámci štúdie, sa v rámci diferencovaného prístupu ponecháva na samovoľný vývoj. Štúdia nevysvetľuje, akým spôsobom sa majú orgány ochrany prírody, pre ktoré má táto štúdia slúžiť, s týmto a podobnými rozporami vysporiadať.

Predkladaná štúdia hrubým spôsobom znásilňuje proces posudzovania vplyvov plánov a projektov podľa článkov 6.3. a 6.4., používa vlastné interpretácie a metodické prístupy, nevyužíva príklady a aplikácie týchto článkov v iných krajinách, odporúčania EK, ako aj legislatívne normy platné v Slovenskej republike. Štúdia teda nenahrádza zákonný postup v uplatňovaní článkov 6.3. a 6.4. smernice o biotopoch na Slovensku. Štúdia týmto prácu orgánov ochrany prírody neľahčuje, skôr naopak, svojím nevhodným spracovaním vnáša do procesu rozporuplnosť a neusporiadanosť.

S ohľadom na vyššie popísané závažné metodické, faktické, procesné a argumentačné nedostatky štúdie odporúčame MŽP SR, MP SR, ŠOP SR a NLC SR, aby závery štúdie prehodnotili a upustili od ich aplikácie v praxi slovenskej ochrany prírody. V opačnom prípade hrozí významné poškodenie predmetu ochrany v najcennejších častiach TANAP-u a územiach NATURA 2000 na Slovensku a aj diskreditácia dosiaľ vysoko hodnotenej odbornosti slovenských ochranárov v rámci celej Európy.

6. Literatúra

BALÁŽ E., 2007: Vyjadrenie Lesoochranárskeho zoskupenia VLK k štúdiu posúdenia vplyvu navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany v NPR Tichá dolina a NPR Kôprová dolina, LZ VLK, Tulčík, 6s.

BEGON M., HARPER J.L., TOWNSEND C.R., 1987: Ecology. Individuals, Populations and Communities. Blackwell Science, Oxford, 1076 p.

BERGERON Y., HARVEY B., LEDUC A., GAUTHIER S., 1999: Forest management guidelines based on natural disturbance dynamics: stand- and forest-level considerations. *Forestry Chronicle* 75: 49-54.

BIBELRIETHER H., RALL H., STRUNZ H., SCHOPF R., KÖHLER U., JEHL H., SCHERZINGER W., 1995: 25 Jahre auf dem Weg zum Naturwald. Berichte über die wissenschaftliche Beobachtung der Waldentwicklung. Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald, Passau, 190p.

BORMANN F.H. & LIKENS G. E., 1979: Pattern and Process in Forested Ecosystem. Springer-Verlag, New York, 258p.

DEVILLERS, P. & DEVILLERS-TERSCHUREN, J., 1993: A classification of Palaearctic habitats, Strasbourg: Council of Europe

EURÓPSKA KOMISIA, 2001: Hodnotenie plánov a projektov významne ovplyvňujúcich lokality NATURA 2000 – metodická príručka k ustanoveniam článku 6 (3) a 6 (4) smernice 92/43/EHS o ochrane biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, MŽP SR, Vydavateľstvo TU vo Zvolene, 2001, 86p. Orig.: EUROPEAN COMMISSION, 2001: Assessment of plans and projects significantly affecting NATURA 2000 sites Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC, European Commission, Luxembourg

EURÓPSKA KOMISIA, 2000: Starostlivosť o územia NATURA 2000 – ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, Vydavateľstvo TU vo Zvolene, 2002. Orig.: EUROPEAN COMMISSION (2000), Managing NATURA 2000 sites: The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC, European Commission, Brussels.

EURÓPSKA KOMISIA, GR ŽP, ODDELENIE PRÍRODY A BIODIVERZITY, 2003: NATURA 2000 a lesy – „Výzvy a možnosti“ – interpretačná príručka, Brusel, 98 p..Orig.: EUROPEAN COMMISSION, 2003: NATURA 2000 and forests 'Challenges and opportunities' Interpretation guide, European Commission, Brussels

EUROPEAN COMMISSION, DG Environment, Nature and biodiversity, 2003b: Interpretation manual of European Union habitats, – EUR25, Brusel, 127p.

FISCHER A., 1992: Long term vegetation development in Bavarian Mountain Forest ecosystems following natural destruction. *Plant Ecology* 103: 93-104.

GRODZKI W., JAKUS R., LAJZOVA E., SITKOVA Z., MACZKA T., SKVARENINA J., 2006: Effects of intensive versus no management strategies during an outbreak of the bark beetle *Ips typographus* (L.) (Col.: Curculionidae, Scolytinae) in the Tatra Mts. in Poland and Slovakia. In. *Annals of forest science*. Vol. 63, no. 1 (2006), p. 55-61.

GUTOWSKI J.M., BOBIEC A., PAWLACZYK P., ZUB K., 2004: Drugie życie drzewa. WWF Polska, Warszawa-Hajnówka, 245p.,

HEURICH M., REINELT A., FAHSE L., 2001: Toward meaningful snag-management guidelines for postfire salvage logging in North American conifer forests, *Conserv. Biol* 20: 984-993

JAKUŠ, R., 2006: Problematika trvalo udržateľnej starostlivosti o lesy v podmienkach Tatranského národného parku. In: Kornerová a kol. (editori): *Sympóziu o Tatrách II. A-Projekt, Liptovský Hrádok*, s. 64 - 75

JAKUŠ R., 2007: Odborný posudok na „Štúdiu posúdenie vplyvu navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany“, ÚEL SAV, Zvolen, 3s.

KOREŇ M., & PITOŇÁK J., 1999: Súčasný problémy ochrany lesov TANAP-u. In: KOREŇ M. (ed.) *Päťdesiat rokov starostlivosti o lesy TANAP-u*, Zborník z konferencie 16. – 18. júna 1999 vo Vysokých Tatrách, Štátne lesy TANAP-u, Tatranská Lomnica, s.51-58.

KOREŇ M., FLEISCHER P., TUROK J., a kol., 1999: Príčiny podkôrnikovej kalamity v ochrannom obvode Javorina a návrh ozdravných opatrení. *Štúdie o Tatranskom národnom parku* 3 (36): 113-187.

MÍCHAL I., 1992: *Ekologická stabilita, Veronica, ekologické stredisko ČSOP pro MŽP ČR*, Brno, 243s.

PERRY D.A., 1994: *Forest Ecosystems*. John Hopkins Univ. Press, Baltimore 672 s.

POLÁK P., SAXA A., (eds.), 2005: *Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu, ŠOP SR, Banská Bystrica*, 736 s.

RIZMAN, I., DRAŽIL, T., POLÁK, P., a kol. 2005: *Rámcové manažmentové opatrenia pre zachovanie priaznivého stavu európsky významných lesných typov biotopov*. In: POLÁK P., SAXA A., (eds.), 2005: *Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica*, s.201 – 236

SCHWARZ M., a kol., 2005: *Definovanie a hodnotenie priaznivého stavu zachovania európsky významných lesných typov biotopov*. In: POLÁK P., SAXA A., (eds.), 2005: *Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica*, s.131 – 200.

STANOVÁ, V., VALACHOVIČ, M., (eds.), 2002: *Katalog Biotopov Slovenska. DAPHNE – Inštitút aplikovaném ekologie, Bratislava*, 225 p.

STOLINA M., 1999: *Ochrana prírody, národný park – lesníci a ekológovia*. In: KOREŇ M. (ed.) *Päťdesiat rokov starostlivosti o lesy TANAP-u*, Zborník z konferencie 16. – 18. júna 1999 vo Vysokých Tatrách, Štátne lesy TANAP-u, Tatranská Lomnica, s.59-61.

TESAŘ V., 1981: *Vztah krkonošských lesů a lesního hospodářství k imisím. Opera corcontica* 18: 53-68

TOPERCER J., 2006: *Zoning and FCS definition should match the scales of ecosystem variability (a case of Tichá and Kôprová Dolina Valley)*. *Carpathi* 15: 12.

TOPERCER J., 2007: *Posúdenie vplyvu prípadného odstránenia vetrového polomu z 19.novembra 2004 na ekosystémy Tichej a Kôprovej doliny (TANAP)*, Topercer, Blatnica, 13p.

7. Príloha: Správne vyhodnotenie formulárov pre zisťovacie konanie

Formuláre pre zisťovacie konanie podľa alternatív navrhnutých spracovateľmi štúdie (alternatívy 1 a 2).

Tab.1.1. Formulár pre zisťovacie konanie – „alternatíva 1.“: spracovanie celej kalamity

<p>Stručný popis projektu alebo plánu.</p>	<p>Spracovanie všetkých kalamitných plôch v celkovej výmere 230 ha v Tichej a Kôprovej doline s ponechaním min. 4 ks ležiacich (už odumretých) kmeňov na ha (na skalnatých alebo zamokrených miestach) a priebežná sanácia vznikajúcich ohnísk podkôrneho hmyzu. Cieľom je ochrana zostávajúcich lesných porastov pred premnožením podkôrneho hmyzu. Malo by tu byť uvedené katastrálne územie, parcely, príp. JPRL v ktorých bude činnosť realizovaná.</p>
<p>Stručný popis lokality sústavy NATURA 2000.</p>	<p>Lokalita predstavuje slovenskú časť pohoria s glaciálnym reliéfom. Alpínsky a subalpínsky vegetačný stupeň je obklopený pásom prevažne ihličnatých lesov. Navrhovaná činnosť sa nachádza v ÚEV Tatry a v CHVÚ Tatry. Územie európskeho významu je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Karbonátové skalné sutiny alpskeho až montánneho stupňa (8120), Vresoviská a spoločenstvá kríčov v subalpínskom a alpínskom stupni (4060), Kosodrevina (4070), Spoločenstvá subalpínskych krovín (4080), Alpínske trávinnobylinné porasty na silikátovom substráte (6150), Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty (6170), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230), Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Horské kosné lúky (6520), Aktívne vrchoviská (7110), Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov (3220), Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Oligotrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried <i>Littorelletea uniflorae</i> a/alebo <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> (3130), Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110), Smrekovcovo-limbové lesy (9420), Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa (8160), Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310), Kyslomilné bukové lesy (9110), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Vápnomilné bukové lesy (9150), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách (91D0), Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0), Horské smrekové lesy (9410), Slatiny s vysokým obsahom báz (7230) a druhov európskeho významu: poniklec slovenský (<i>Pulsatilla slavica</i>), čievičnik papučkový (<i>Cypripedium calceolus</i>), zvonček hrubokoreňový (<i>Campanula serrata</i>), vrchovka alpínska (<i>Tozzia carpathica</i>), lyžičník tatranský (<i>Cochlearia tatrae</i>), klinček lesklý (<i>Dianthus nitidus</i>), korýtkovec (<i>Scapania massalongi</i>), grimaldia trojtyčinková (<i>Mannia triandra</i>), závitovka (<i>Tortella rigens</i>), bystruška potočná (<i>Carabus variolosus</i>), mihuľa potočná (<i>Lampetra planeri</i>), mlok hrebanatý (<i>Triturus cristatus</i>), mlok karpatský (<i>Triturus montandoni</i>), kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), kamzík vrchovský (<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), vydra riečna (<i>Lutra lutra</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), netopier veľkouchý (<i>Myotis bechsteini</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), hraboš tatranský (<i>Microtus tatricus</i>), svišť vrchovský (<i>Marmota marmota latirostris</i>), uchaňa čierna (<i>Barbastella barbastellus</i>) a podkovár malý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>). CHVÚ Tatry sú jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), tetrov hlucháň (<i>Tetrao urogallus</i>), kuvik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>), tetrov hoľniak (<i>Tetrao tetrix</i>) a kuvik vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>) a pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), bocian čierny (<i>Ciconia nigra</i>), orol kriľavý (<i>Aquila pomarina</i>), lelek lesný (<i>Caprimulgus europaeus</i>), ďateľ čierny (<i>Dryocopus martius</i>), ďateľ trojprstý (<i>Picoides tridactylus</i>), jariabok hôrny (<i>Bonasa bonasia</i>) a strakoš sivý (<i>Lanius excubitor</i>).</p>
<p>Kritériá hodnotenia</p>	

<p>Popis individuálnych prvkov projektu (buď pôsobiacich samostatne alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi), u ktorých je pravdepodobné, že môžu mať dopady na lokalitu sústavy NATURA 2000.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Ťažba, približovanie a odvoz kalamitného dreva z kalamitísk v blízkosti údolných ciest v celkovom rozsahu 230 ha, v kombinácii z už doteraz spracovanými plochami, bude rozsah spracovaných kalamitísk v ÚEV 3670 ha a v CHVÚ 710 ha. Plochy navrhnuté na spracovanie sa nachádzajú v dolinách Tichej a Kôprovej, na rozdiel od ostatných už spracovaných kalamitných plôch, ktoré sa vyskytujú na okraji ÚEV a CHVÚ. 1.2. Vyhľadávanie a mechanická sanácia (ručné spílenie, odkôrnenie a ponechanie v poraste) vznikajúcich ohnísk šírenia podkôrneho hmyzu. Rozsah nie je známy. 1.3. Navrhovaná činnosť si vynúti realizáciu ďalších činností nevyhnutných pre obnovu plochy vzniknutej po spracovaní kalamity a to vyžínanie, zalesňovanie, ošetrovanie, výchova porastov a pod. Tieto práce môžu spôsobovať vyrušovanie predmetu ochrany a je potrebné brať v úvahu spolupôsobenie v rámci už všetkých takto spracovaných plôch (viď bod 1)
---	--

<p>Popis všetkých pravdepodobných priamych, nepriamych alebo sekundárnych dopadov projektu (buď samostatných, alebo pôsobiacich v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi) na lokalitu sústavy NATURA 2000 pôsobením:</p> <ul style="list-style-type: none"> - veľkosti a miery (rozsahu, intenzity); - záberu pôdy; - vzdialenosti od lokality sústavy NATURA 2000 alebo od kľúčových prvkov lokality; - požiadaviek na prírodné zdroje (čerpanie vody a pod.); - požiadaviek na výkopové práce; - dopravných požiadaviek; - doby trvania stavby, doby prevádzky, dĺžky likvidácie a pod.; - ostatné. 	<p>2.1. Ťažba dreva bude prebiehať priamo v lokalite a potrvá 4 mesiace, technika ťažby – zrejme harvesterové spracovanie Ťažbová plocha bude 230 ha (dopad s už spracovanými plochami 3670 ha v ÚEV a 710 ha v CHVÚ, v niektorých prípadoch treba brať v úvahu celú už spracovanú kalamitnú plochu cca 12000 ha – napr. vyrušovanie) bude hlavne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyrušovanie živočíchov, - poškodenie pôdy - erózia, živinový cyklus, vodný režim - poškodenie brehov potoka v častiach, kde kalamita zasahuje až do koryta, - zníženie objemu mŕtveho dreva, - potenciálne usmrtenie niektorých menej pohyblivých živočíchov alebo ich vývojových štádií, zníženie genetickej diverzity - odstránenie kalamitiska ako štruktúrneho prvku a biotopu niektorých druhov, hniezdnych lokalít, prípadne brlohov a prirodzených úkrytov - poškodenie existujúceho prirodzeného zmladenia jarabiny a smreka - zmena mikroklímy prostredia - fragmentácia biotopov (prerušenie stabilných prírodných a prirodzených typov biotopov, umelo založenými menej stabilnými lesnými porastami, alebo ťažko zalesniteľnými holinami) - vplyv na integritu lokality – ťažbová plocha je situovaná v citlivej časti ÚEV a CHVÚ z hľadiska chorických väzieb a dolinových gradientov - oslabenie budúcich stabilných porastov, nakoľko dôjde k zničeniu určitých predispozícií štruktúrálnej diverzity porastov a ekologickej stability týchto porastov <p>2.2. Približovanie z plôch neprístupných z existujúcich ciest si vyžiada použitie lanoviek – rozsah nie je v terajšej situácii známy</p> <ul style="list-style-type: none"> - približovanie bude spolupôsobiť s ťažbou s vyššie (– bod 1) predpokladanými dopadmi <p>2.3. Doprava dreva ovplyvní úsek 12,1 km ciest v lokalite, zvýšené využitie dopravnej siete si vyžadujú aj následné práce ako aj predpokladaná sanácia postupne objavujúcich napadnutých stromov.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyrušovanie živočíchov - potenciálne usmrtenie niektorých menej pohyblivých živočíchov alebo ich vývojových štádií, <p>2.4. Následné vynútené činnosti v spolupôsobení s plochami , kde už bola kalamita spracovaná (zalesňovanie, ošetrovanie, vyžínanie, výchova porastov a iné)</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyrušovanie živočíchov - možné ďalšie dopady v závislosti od intenzity a spôsobu vykonania týchto činností <p>2.5. Sanácia postupne sa objavujúcich napadnutých stromov bude prebiehať priamo v lokalite v intenzite do cca 40 m³/ha</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyrušovanie - znečisťovanie pôdy malého rozsahu, - možné zhoršovanie štruktúry a stability/odolnosti lesa, - potenciálne zničenie hniezd <p>X. Ak by sme postupovali v zmysle logiky autorov štúdie, mal tu byť uvedený aj nepriamy dopad – premnoženie podkôrneho hmyzu, nakoľko sami autori predpokladajú, že spracovaním kalamity sa eliminuje približne „30 % v nej zimujúceho podkôrnika“ – my sme tento dopad nezaradili, nakoľko je z hľadiska porovnania oboch „alternatív“ irelevantný a nie je možné predpovedať jeho pozitívny, alebo negatívny účinok, resp. jeho nepriaznivý dopad na okolité lesné typy biotopov a z hľadiska uvedených biotopov sa jedná o prirodzené disturbance</p>
--	--

<p>Popis všetkých pravdepodobných zmien na lokalite, vzniknutých v dôsledku: redukcie rozlohy lokality; vyrušovania (disturbancie) kľúčových druhov; fragmentácie stanovišť alebo výskytu druhov; zníženie druhovej hustoty; zmeny kľúčových indikátorov, majúcich ochranársku hodnotu (kvalita vody a pod.); zmeny klímy.</p>	<p>3.1. Vyrušovanie ťažbou a následnými činnosťami môže spôsobiť stiahnutie niektorých druhov do vzdialenejších porastov (kumulácia z už spracovanými plochami, nakoľko z nich sa niektoré druhy mohli práve stiahnuť sem).</p> <p>3.2. Pri ťažbe a následných činnostiach počas rozmnožovacieho obdobia môže vyrušovanie spôsobiť zníženie počtu mláďat. (stres a vyrušovanie bude spolupôsobiť na druhy s vyrušovaním v už spracovanej časti)</p> <p>3.3. Pokiaľ sa hniezda a brlohy nachádzajú v kalamitisku, môže dôjsť k ich zničeniu.</p> <p>3.4. Strata biotopu pre druhy, ktorým kalamitisko vyhovuje (najmä hlodavce a malé šelmy, niektoré druhy vtákov), (v kombinácii z už spracovanou plochou kalamity)</p> <p>3.5. Presúvajúce sa a nepravidelné vyrušovanie pri sanácii ohnísk podkôrneho hmyzu zvyšuje úroveň stresu druhov. (v kombinácii so stresom s ostatných činností).</p> <p>3.6. V prípadoch, keď ťažba napadnutých stromov bude kolidovať s hniezdením vtákov, môže dôjsť k zničeniu znášky.</p> <p>3.7. Činnosťou bude poškodené až zničené prirodzené zmladenie jarabiny a smreka a možnosti prirodzenej obnovy niektorých ďalších kľúčových druhov – napr. jedľa biela).</p> <p>3.8. Dôjde k zhoršeniu ekologických podmienok prostredia (živinový cyklus, pôdne vlastnosti, mikroklimatické vlastnosti, prúdenie vzduchu, vodný režim zasiahnutej plochy)</p> <p>3.9. Dôjde k odobratiu dôležitého komponentu lesných typov biotopov dôležitého ako z hľadiska ďalšieho vývoja, z hľadiska biodiverzity, tak aj z hľadiska priaznivej štruktúry biotopu – mŕtveho dreva v kumulácii dopadu z už spracovanými plochami</p> <p>3.10. Pravdepodobne dôjde k prerušeniu stabilných prirodzených a prírodných biotopov, neprirodzenými (umelými) lesnými biotopmi, v určitom čase ťažko zalesniteľnými holinami – fragmentácia a narušenie integrity a funkcií lokality Natura 2000</p>
<p>Popis všetkých pravdepodobných dopadov na danú lokalitu sústavy NATURA 2000 z hľadiska interferencie s kľúčovými vzťahmi, ktorými je definovaná štruktúra lokality; interferencie s kľúčovými vzťahmi, ktorými je definovaná funkcia lokality.</p>	<p>4.1. Z hľadiska chorických väzieb a priaznivých dolinových gradientov je pravdepodobné, že tieto vzťahy budú narušené, resp. prerušené spracovaním kalamity ako aj dlhší čas po nej (nie je známe aký)</p> <p>4.2. Dôjde k poškodeniu až zničeniu prirodzeného zmladenia ako základného predpokladu priazniveho vývoja biotopov (s priaznivou štruktúrou biotopu)</p> <p>4.3. Dôjde k odobratiu dôležitého komponentu lesných biotopov (Ls8, Ls9.1, Ls9.2) – mŕtveho dreva – dôležitý z hľadiska biodiverzity, priazniveho vývoja biotopu a dôležitého štruktúrneho prvku biotopov</p> <p>4.4. Dôjde k narušeniu väzieb s ostatnými typmi biotopov v rámci lokality a to predovšetkým komplexov s biotopmi 91E0 a 91D0</p> <p>4.5. Dôjde k zhoršeniu ekologických podmienok prostredia</p> <p>4.6. Z hľadiska situovaniu danej lokality v rámci ÚEV a CHVÚ, dôjde k oslabeniu základných funkcií lokality Natura 2000 (ale hlavne funkcie NP)</p>
<p>Súpis indikátorov významnosti ako výsledku identifikácie vyššie popísaných účinkov z hľadiska straty fragmentácie narušenia vyrušovania zmeny kľúčových charakteristík lokality (napr. kvality vody a pod.).</p>	<p>5.1. Vyrušovanie živočíchov samotnou činnosťou, ale aj nadväzujúcimi činnosťami, ako aj vyhľadávaním ohnísk podkôrneho hmyzu.</p> <p>5.2. Strata biotopu pre druhy, ktorým polom vyhovuje (najmä hlodavce a malé šelmy, niektoré druhy vtákov), (v kombinácii z už spracovanou plochou kalamity)</p> <p>5.3. Zhoršenie ekologických podmienok prostredia (pôda, voda, prúdenie vzduchu, mikroklima)</p> <p>5.4. Poškodenie prirodzeného zmladenia, dôležitého z hľadiska ďalšieho vývoja v území</p> <p>5.5. Odobratie mŕtveho dreva ako dôležitého komponentu lesných typov biotopov dôležitého ako z hľadiska ďalšieho vývoja, z hľadiska biodiverzity, tak aj z hľadiska priaznivej štruktúry biotopu</p> <p>5.6. Fragmentácia biotopov a pravdepodobné narušenie integrity lokalít Natura 2000</p>
<p>Výpis tých prvkov projektu alebo plánu (spomedzi vyššie uvedených) alebo ich kombinácií, ktorých dopady pravdepodobne môžu byť významné alebo u ktorých sú rozsah a veľkosť dopadov neznáme.</p>	<p>Z navrhovaných prvkov projektu sú to predovšetkým prvky 1.1. a 1.3.. Z dopadov sú to 2.1. až 2.4.. Z pravdepodobných zmien budú nepriaznivé dopady pravdepodobne u bodov 3.1. až 3.4. a 3.5. až 3.10.. Z popísaných dopadov z hľadiska interferencie s kľúčovými vzťahmi predovšetkým 4.5., 4.2., 4.3., ale aj 4.1 a 4.6..</p>

Vypracoval Ing. Pavol Polák na základe školenia Ústredia ŠOP SR – „Hodnotenie významnosti a priaznivý stav biotopov z hľadiska posudzovania vplyvov“ pre odborných pracovníkov pracovísk ŠOP SR (Varín 2006 a Nová Sedlica 2006), ktoré spolu s Ing Renátou Žiačikovou viedol.

Formulár pre „alternatívu 3“ bude prakticky rovnaký, akurát s rozdielom menšej plochy navrhutej na spracovanie 174 ha (oproti 230 ha pri alt.1.) a kratšou dobou spracovania kalamity 2 mesiace. Z hľadiska dopadov, to môže mať význam pre zníženie vyrušovania živočíchov, vzhľadom k intenzite a stresu z vyrušovania v rámci plôch už spracovaných a nadväzujúcich činností, môžeme aj túto mieru vyrušovania považovať za významnú.

Tab.2.1. Formulár pre zisťovacie konanie – „alternatíva 2.“: ponechanie polomu na samovývoj (pasívny manažment)

Poznámka: Z hľadiska logiky veci nemá zmysel posudzovať samostatne takto postavený projekt alebo plán, nakoľko nutne musel byť, alebo bude musieť byť súčasťou programu starostlivosti, resp. iného širšie postaveného projektu alebo plánu – napr. „Diferencovaný prístup k odstraňovaniu následkov veternej smršte z 19.11.2004.“.

Pre názornosť sme túto „alternatívu“ posudzovali v zmysle logiky autorov štúdie.

<p>Stručný popis projektu alebo plánu.</p>	<p>Ponechanie všetkých kalamitných plôch v predmetnej oblasti na prírodné procesy, vrátane nezasahovania do následne sa objavujúcich ohnísk šírenia podkôrneho hmyzu. Cieľom je zachovanie alebo zlepšenie priaznivého stavu predmetu ochrany a funkcií lokalít sústavy Natura 2000. Malo by tu byť uvedené katastrálne územie, parcely, príp. JPRL v ktorých bude „činnosť realizovaná“.</p>
<p>Stručný popis lokality sústavy NATURA 2000.</p>	<p>Lokalita predstavuje slovenskú časť pohoria s glaciálnym reliéfom. Alpínsky a subalpínsky vegetačný stupeň je obklopený pásom prevažne ihličnatých lesov. Navrhovaná činnosť sa nachádza v ÚEV Tatry a v CHVÚ Tatry. Územie európskeho významu je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa (8120), Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni (4060), Kosodrevina (4070), Spoločenstvá subalpínskych krovín (4080), Alpínske trávinnobylinné porasty na silikátovom substráte (6150), Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty (6170), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230), Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Horské kosné lúky (6520), Aktívne vrchoviská (7110), Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov (3220), Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), Oligotrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried <i>Littorelletea uniflorae</i> a/alebo <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> (3130), Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110), Smrekovcovo-limbové lesy (9420), Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa (8160), Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8210), Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Nesprístupnené jaskynné útvary (8310), Kyslomilné bukové lesy (9110), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Vápnomilné bukové lesy (9150), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách (91D0), Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (91Q0), Horské smrekové lesy (9410), Slatiny s vysokým obsahom báz (7230) a druhov európskeho významu: poniklec slovenský (<i>Pulsatilla slavica</i>), črievičník papučkový (<i>Cypripedium calceolus</i>), zvonček hrubokoreňový (<i>Campanula serrata</i>), vrchovka alpínska (<i>Tozzia carpathica</i>), lyžičník tatranský (<i>Cochlearia tatrae</i>), klinček lesklý (<i>Dianthus nitidus</i>), korýtkovec (<i>Scapania massalongi</i>), grimaldia trojtyčinková (<i>Mannia triandra</i>), závitovka (<i>Tortella rigens</i>), bystruška potočná (<i>Carabus variolosus</i>), mihuľa potočná (<i>Lampetra planeri</i>), mlok hrebenatý (<i>Triturus cristatus</i>), mlok karpatský (<i>Triturus montandoni</i>), kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), kamzík vrchovský (<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), vydra riečna (<i>Lutra lutra</i>), medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), netopier veľkouchý (<i>Myotis bechsteini</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), hraboš tatranský (<i>Microtus tatricus</i>), svišť vrchovský (<i>Marmota marmota latirostris</i>), uchaňa čierna (<i>Barbastella barbastellus</i>) a podkovár malý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>). CHVÚ Tatry sú jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), tetrov hlucháň (<i>Tetrao urogallus</i>), kuvik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>), tetrov hoľniak (<i>Tetrao tetrix</i>) a kuvik vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>) a pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), bocian čierny (<i>Ciconia nigra</i>), orol kriklavý (<i>Aquila pomarina</i>), lelek lesný (<i>Caprimulgus europaeus</i>), ďateľ čierny (<i>Dryocopus martius</i>), ďateľ trojprstý (<i>Picoides tridactylus</i>), jariabok hôrny (<i>Bonasa bonasia</i>) a strakoš sivý (<i>Lanius excubitor</i>).</p>
<p>Kritériá hodnotenia</p>	

<p>Popis individuálnych prvkov projektu (buď pôsobiacich samostatne alebo v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi), u ktorých je pravdepodobné, že môžu mať dopady na lokalitu sústavy NATURA 2000.</p>	<p>1.1. Na vyššie uvedených plochách sa drevo nespracuje, nebude sa realizovať ťažba, doprava, ani iné činnosti súvisiace so spracovaním kalamity. Plochy budú ponechané na samovoľný vývoj</p> <p>1.2. Ochranné a obranné opatrenia proti gradácii podkôrneho hmyzu sa budú realizovať mimo predpokladanej plochy ponechanej na samovoľný vývoj a to – spracovanie kalamitnej plochy z možnosťou vytvorenia obhospodarovanej nárazníkovej zóny, bariére feromónových lapačov a ďalšie)</p>
<p>Popis všetkých pravdepodobných priamych, nepriamych alebo sekundárnych dopadov projektu (buď samostatných, alebo pôsobiacich v kombinácii s inými plánmi alebo projektmi) na lokalitu sústavy NATURA 2000 pôsobením:</p> <p>veľkosti a miery (rozsahu, intenzity); záberu pôdy; vzdialenosti od lokality sústavy NATURA 2000 alebo od kľúčových prvkov lokality; požiadaviek na prírodné zdroje (čerpanie vody a pod.); požiadaviek na výkopové práce; dopravných požiadaviek; doby trvania stavby, doby prevádzky, dĺžky likvidácie a pod.; ostatné.</p>	<p>V porovnaní z „nezrealizovaním činností“ nie sú žiadne pozitívne a ani negatívne priame alebo nepriame dopady, nakoľko samotná „činnosť“ je tou činnosťou, pre názornosť môžeme uvažovať s porovnaním so spracovávaním kalamity</p> <p>2.1. Zlepšenie podmienok prostredia pre odrastanie a dlhodobé prežívanie lesných typov biotopov a populácie druhov, ktoré sú predmetom ochrany v lokalitách Natura 2000</p> <p>2.2. Zachovanie funkcií a integrity územia Natura 2000 (podpora prirodzených procesov v danej lokalite, zachovanie resp. zlepšenie biodiverzity, štruktúry biotopov a ich ekologickej stability)</p> <p>2.3. V kombinácii s opatreniami mimo danej lokality predpokladáme určité nepriaznivé vplyvy vo vzťahu k vyrušovaniu druhov živočíchov – v rámci danej lokality „činnosti“ zanedbateľné, len v ústí dolín</p> <p>X. Ak by sme postupovali v zmysle logiky autorov štúdie, mal tu byť uvedený aj nepriamy dopad – premnoženie podkôrneho hmyzu, nakoľko sami autori uvažujú, že spracovaním kalamity sa eliminuje približne „30 % v nej zimujúceho podkôrnika“ – my sme tento dopad nezaradili, nakoľko je z hľadiska porovnania oboch „alternatív“ irelevantný a nie je možné predpovedať jeho pozitívny, alebo negatívny účinok, resp. jeho nepriaznivý dopad na okolité lesné typy biotopov a z hľadiska uvedených biotopov sa jedná o prirodzené disturbance</p>
<p>Popis všetkých pravdepodobných zmien na lokalite, vzniknutých v dôsledku: redukcie rozlohy lokality; vyrušovania (disturbancie) kľúčových druhov; fragmentácie stanovišť alebo výskytu druhov; zníženie druhovej hustoty; zmeny kľúčových indikátorov, majúcich ochranársku hodnotu (kvalita vody a pod.); zmeny klímy.</p>	<p>3.1. Postupný prechod jednotlivými vývojovými štádiami horských smrekových lesov a jedľovo-smrekových lesov – vytváranie priaznivej štruktúry uvedených typov biotopov, zachovanie funkcií týchto biotopov, zachovanie funkčných väzieb v rámci biotopov ako aj vo väzbách k iným typom biotopov ako aj väzby v rámci biotopov druhov a v rámci celého NP</p> <p>3.2. Zlepšovanie podmienok prostredia pre priaznivý vývoj populácii druhov, ktoré sú predmetom ochrany v ÚEV a CHVÚ. Vyrušovanie ťažbou a následnými činnosťami môže spôsobiť stiahnutie niektorých druhov do vzdialenejších porastov (kumulácia z už spracovanými plochami, nakoľko z nich sa niektoré druhy mohli práve stiahnuť sem).</p>
<p>Popis všetkých pravdepodobných dopadov na danú lokalitu sústavy NATURA 2000 z hľadiska interferencie s kľúčovými vzťahmi, ktorými je definovaná štruktúra lokality; interferencie s kľúčovými vzťahmi, ktorými je definovaná funkcia lokality.</p>	<p>4.1. Z hľadiska interferencie s kľúčovými vzťahmi k štruktúre a funkciám, ktorými je ÚEV definovaná je predpoklad ich zachovanie, resp. zlepšovania z hľadiska dlhodobého.</p>
<p>Súpis indikátorov významnosti ako výsledku identifikácie vyššie popísaných účinkov z hľadiska straty fragmentácie narušenia vyrušovania zmeny kľúčových charakteristík lokality (napr. kvality vody a pod.).</p>	<p>5.1. Neboli identifikované</p>
<p>Výpis tých prvkov projektu alebo plánu (spomedzi vyššie uvedených) alebo ich kombinácií, ktorých dopady pravdepodobne môžu byť významné alebo u ktorých sú rozsah a veľkosť dopadov neznáme.</p>	<p>V prípade uvažovania s poznámkou X je možné konštatovať, že veľkosť a rozsah takéhoto dopadu je neznáma.</p> <p>Bez uvažovania s touto poznámkou neboli identifikované také prvky projektu alebo plánu, ak uvažujeme iba o samotnej „alternatíve 2“.</p> <p>V prípade uvažovania v širších súvislostiach (napr. diferencovaný prístup) je potrebné tento formulár prepracovať v zmysle činností širšie postaveného plánu alebo projektu.</p>

Vypracoval Ing. Pavol Polák na základe školenia Ústredia ŠOP SR – „Hodnotenie významnosti a priaznivý stav biotopov z hľadiska posudzovania vplyvov“ pre odborných pracovníkov pracovísk ŠOP SR (Varín 2006 a Nová Sedlica 2006), ktoré spolu s Ing. Renátou Žiačikovou viedol.